

abeceedar

Ingrijit de
Emil Giurgiuca
și
George Boldea

Fulg de cuc

*Fie-mi sufletul și cum este
Puiul cucului legănător și și —
In vârf de luntre verde sunând peste
Naufragiul ei în azur!*

*Să știe gânguri doar o silabă
Din scumpul simfoniilor pastorale „cu-cu”,
Pe care, la marginea tronului în grabă,
Pe table, Domnul cucilor bătrâni îl dădu!*

*Svâcnirea lui de fulg să-l fină
Pe ultimul catarg —
In zări, unde vulturii nu sunt primiți la cină
Și pentru psalmi se dă ambrozie și larg...*

Simion Stoilnicu

Altă îndrumare

Central University Library Cluj

Un trecut destul de apropiat ne îndreaptă privirea spre tinerii absolvenți de colegii ridicăți din fundul masei asemeni unor valuri calde și oglinditoare de senin cari se întind din orizontul de plecare spre țărmul tuturor piedicilor, atrași de farul altor forme de viață. Mulți se isbesc cu tot clocotul energiei lor de greutățile protivnice, mulți însă își opresc avântul înainte de a se măsura cu ele și întimorați se retrag cu toate aspirațiile înapoi.

Prima lovitură dată din afară tineretului care irupe din colegii spre înălțimi de luminozitate spirituală este criza materială pricinuită la rândul ei de alta, socială, a cărei soluție este o enigmă.

Cealaltă piedică, pentru spulberarea căreia scriem aceste rânduri, e de ordin lăuntric și constă în greutatea sau imposibilitatea de adaptare, de jos în sus, într'un mediu social devenit tot mai complex prin urlașa dezvoltare a tehnicii. Această dificultate provine mult din supraviețuirea acelei ideologii semănătoriste, pe care, fără să știe poate, o mai activează atâți dascăli întârziți.

Sufletele tinere, mereu întoarse de aceștia spre ruinele trecutului nostru de slavă, spre poezia duioasă a unei vieți patriarhale de altădată, — cult dezolant al desrădăcinatului, — sfârșesc prin încarnarea eroului inadapabil în ambianța de mașinism și idei sociale extremiste cari se încrucișează scânteetor pe solul țării noastre.

Inarmați cu flori veștede, e ușor de prevăzut ce atitudine vor lua față de fenomenele actuale, învăluite în tăcere de îndrumătorii lor. Se vor sbuciuma într'o chinuitoare desorientare și în cele din urmă — respinși ca niște epave pe margine, nu numai de clocotul societății într'un tipar neîncăpător, ci de propria lor incapacitate de adaptare, — își vor cânta regretul că n'au rămas feciori la plug.

E vremea să înceteze șaseismul sentimental și moleșitor în care ne complăcem de atâta vreme. Formele patriarhale de viață, frumoase, dar inutile acum,

s'au dus, iar literatura care le-a cântat a căzut în desuetudine. Morții nu pot fi tămâiați o viață întreagă. Viața, — socială sau nu, — s'a schimbat pentru că ea nu este un edificiu încrămăciat, ci o perpetuă mobilitate, o continuă creație, încât din cenușa ultimei realizări răsare alta proaspătă și înviorătoare. În consecință, ideile frumoase și vii, acum câteva decenii, și-au pierdut **suculența**, devenind o inertă povară pentru cine le mai nutrește. Pentru noua adaptare trebuie să ne însuflețim cu o nouă viziune de viață, aceea în virtutea căreia nu ne mai mulțumește simpla cunoaștere a lumii și a vieții, s'a spus de atâtea ori, ci transformarea ei după voința noastră.

Pentru această transformare frenetică, trebuie cunoscută, admirată și îmbrățișată tehnica. Americanul găsește motiv de admirație poetică în ultima invenție. Eroul idealizat de literatura americană și cea rusă actuală este tipul capabil de multă plasticitate în adaptare, este învingătorul.

În această epocă *babbit* (goană ahtiată după bani ilustrată admirabil de romancierul *Sinclair Lewis*) inadapabilul, — pedepsit ca întotdeauna de râsul opiniei când e ridicol, deplâns în postură tragică, — e vremea să fie înlocuit prin tipul triumfător.

Indrumătorii proaspetei generații trebuie să încerce un reviriment în concepțiile lor depășite, pentru a se aerisi cu acel energetism frenetic al spiritualității contemporane care se prelungește și se imprimă în făptura lumii din afară.

La izvorul unei astfel de școli tinerii vor învăța nu numai să se adapteze ci să și riște pentru a se bucura de un succes cu atât mai însemnat cu cât și riscurile au fost mai mari. Pe câtă vreme sentimentul în-succesului este extenuant prin obligarea de cheltueli veșnic reînnoite, triumful asigură o economie de forțe și o posibilitate de a le mobiliza pentru alte înfăptuiri al căror efect e ridicarea noastră cât mai sus.

George Boldea

a. b. c. cu învățătorii

Învățătorii, în afară de rare cazuri, nu mai citesc aproape nimic. Puțina carte câtă o învață în școală, de învățători, o uită foarte curând, o pierde printre țărani care au oroare de carte și care ca forță socială le nivelează spiritul și-i asimilează.

Învățătorul se duce la țară insuficient pregătit ca misionar al culturii pentru a putea susține lupta cu mentalitatea rurală sau cel puțin pentru a se putea păstra pe sine însuși ca intelectual în mijlocul vieții covârșitoare a satului. Cu fiecare început de activitate învățătorescă se dă o luptă între doza de cultură adusă de învățător dela oraș și între ignoranța satului. Dar în cei câțiva ani de școală, viitorul învățător câștigă prea puțin din ideile și valorile universale, faptul cultural, ca întors la țară să se poată opune cu succes tradiției de ignoranță de acolo. În afară de cazul când rămâne izolat, ceea ce este din motive psihologice aproape exclus, și nu participă, ceea ce este iarăși exclus din lipsa unei alte ambianțe de mediu, la viața satului, de obicei învățătorul își pierde echilibrul intelectual și, sfâșiat sau nu de ce se întâmplă cu el, alunecă spre rustificare. Satul îl potolește pe nesimțite, îl alină cu fabuloasa lui lenie de gândire, o iarbă de leac ca un dulce narcotic, iar mizeria ce în curând îl încolțește, îi anulează orice posibilitate de salvare a spiritului. Nenorocit că din lipsa de bani nu-și poate păstra prestigiul social, cel puțin în formele externe, învățătorul român e un ins fără echilibru în societate și cu o tragică înfățișare spirituală. Amintirea faptului cultural i-se șterge din gând înmușcată de lipsa de mediu și stinsă de nevoia lecturii. Din indrumător al satului, cum i se pretinde să fie, rupând, prin abandonarea cărții, ultima corespondență cu ținutul culturii, învățătorul român ajunge nici mai mult nici mai puțin decât

simplică oare ascultătoare în turma eretică a satului. Se conformează obiceiurilor și graiului local, își schimbă felul de a gândi după felul de a gândi al satului și mai îmbătrânind, nu rareori se adaptează în așa măsură activităților din mediul rural, încât după vorbă și preocupare îl recunoști cu greu din mulțime și numai dacă îl întâlnești la școală.

Hrana lui spirituală? Dacă e în stare să recunoască valorile, îi ține de cald înțelepciunea și cântecul satului, ce-i drept, o tristă consolare. Lipsit de această posibilitate, se pierde în viața rustică, cea de toate zilele și doar îmbrăcămintea îl mai deosebește de țaran.

Singurul refugiu, cartea bună, îi este interzis cu totul de lipsa de bani. Iar cartea care i se trimite oficial pe spinarea unui salariu ciopârțit de toate cuțitele, — să te păzească Dumnezeu! — e o carte atât de doct scrisă (de obicei ceva din pedagogie) de savanți greoi, încât dela întâia pagină sufletul lui dornic de primenire o refuză în întregime. I-ar trebui ceva proaspăt și cald care să-i vină bine ca o dimineață de primăvară.

Dar cine îi are de grijă?

Se vorbește de un *sat cultural*? Gândiți-vă bine: e realizabil? Când organele de propagandă (vă răzimați pe învățători, nu?) contagiate de mediul rural, care le împrumută mentalitatea, sunt lipsite de hrana spirituală care să întrețină în sat o activitate spirituală, credeți că e realizabil satul cultural?

Dați învățătorilor posibilitate să ajungă la aurul producției spiritului omenesc din cărțile de valoare, desfaceți-le în fața ochilor prin publicații corespunzătoare minunile civilizației în toate domeniile și constrângeți-i să citească. Fără un capital spiritual, aur de carate cu neajuns număr al valorii, nu vor putea întreprinde nici o operă de cultură și nu vor putea rezista. Altfel sufletul învățătorului va avea un tot mai trist aspect de deprimare morală că se rustifică pe zi ce merge și nu se poate salva.

Emil Giurgiuca

Notății de ziua cărții

După ziua copilului și a mamei era explicabil să urmeze și ziua cărții. În acest an a fost fixată oficial la 20 Mai. Am mai avut așa zile... „zile ale cărții“, însă problema cărții a rămas veșnic nerezolvată.

Pentru reușita acestui congres al cărții s'a format un comitet de organizare, compus din specialiști în fruntea căruia se află însuși ministrul instrucțiunii, profesorul D. Gusti.

Pe d. profesor D. Gusti îl cunoaștem, ca un admirabil organizator, dela Institutul social român și Seminarul de Sociologie din București.

Profesorul D. Gusti este inițiatorul și sufletul echipei de cercetări monografice la sate. Cu această echipă a cutreerat provinciile românești, și a avut tristul prilej să constate imensele ravagii pe cari le face alfabetismul la noi în țară, mai ales în Basarabia.

În toamna anului 1931 luând parte la cercetările monografice din satul Cornova din Basarabia am făcut triste constatări. Școala din sat era într'o stare de plâns. Fără material didactic și bibliotecă, avea însă copii îmbrăcați prost, desculți și săraci. Nu aveau măcar banul pentru cartea cea mai utilă, „abecedarul“.

Ca să umple aceste goluri printr'o cât mai largă răspândire a cărții, profesorul Gusti a rupt cu trecutul înaintașilor săi dela ministerul instrucțiunii, hotărând o zi de cinstire pentru carte. Deși pentru ziua aceasta se anunță un program foarte frumos și în fruntea comitetului se găsește priceputul organizator, prof. D. Gusti, problema cărții nu se va rezolva satisfăcător fiindcă realitățile țării noastre cer un tribut cu mult mai mare. Problema cărții se prezintă sub un aspect foarte complex și sumbru, bine înfățișat de scriitorul Gîb. Mihăescu, într'un număr din „Calendarul“, Tabloul este de un realism crud dar adevărat: „...o mare

rușine națională ne apasă, aceia că la 18 milioane de suflete, noi n'avem decât 4000 de cititori pe care poate oricând conta o lucrare literară bună!"

Precum vedeți cartea românească nu este citită, în schimb se citește literatura de traducere, promovată în limba noastră de toți nechemății, cari n'au nimic comun cu literatura și sufletul acestui neam. Azi, fiindcă trăim în secolul vitezei, toată lumea e dornică de senzational, mai ales tineretul, și are o deosebită predilecție pentru cărți ca Armăsarul Doamnei Lou, Cocaina, Perdeaua roșie etc. La această pletoră de literatură pornografică se mai adaugă „Colecția celor 15 lei” pe care o editează și tipărește Ignat Hertz, crapul literaturii române.

Deci vă întreb eu pe d-voastră, unde-i sensul educativ-moral pe care trebuie să-l aibă literatura pentru tineret, fiindcă pe mulți elevi de liceu i-a scos din minți literatura de ambalaj a țârcovnicului Ignat Hertz. Această literatură care a împânzit toate târgurile, n'are nimic comun cu sufletul acestui neam, dar are o deviză: banul. O problemă gravă în legătură cu cartea este formarea gustului pentru cărțile de creație poetică. Va trebui mai întâi să schimbăm mentalitatea acestui popor, să-i facem o pregătire preregimentară pentru cartea bună și numai pe urmă să începem ofensiva culturală, cu zile ale cărții, etc.

Până atunci zadarnic vom înființa nu știu câte mii de biblioteci, tot moarte vor rămâne.

E de dorit un gest generos din partea celor cu stare. Transformând numai o părticică de metal scump în cărți dătătoare de lumină pentru copiii de Moț, vor plăti neamului o datorie morală.

Emil Popa

Carnet U Cluj / Central University Library Cluj

Dan Botta e un nume ce trebuie notat și reținut. Dan Botta a ancorat în țărmlul poeziei ermetice cu un trib de silabe eline, de o limpidă lumină ezoterică, cuprins în luntrea, șlefuită până la vibrare, ce se cheamă *Eulalii* = spuni frumose. Cu o vastă cultură a sunetului de coardă de liră și a ideii, poetul acesta deține un loc de rafinat și scump printre cântăreți. Subscriem premiarea lui recentă la Societatea Scriitorilor Români.

Simion Stolnicu, descoperit literelor noi de criticul Lovinescu, este un poet întotdeauna inedit cu o poezie de esență pură, interior muzicală, din care se înalță pe o subtilă melodie de psalm spiritul fluid al poetului în azur:

In zări, unde vulturii nu sunt primiți la cină
Și pentru psalmi se dă ambrozie și larg...

Panaîl Istrati, scriitorul prin care s'a revelat sufletul românesc umanității, s'a reîntors în țară lovit de o boală de piept și de durerea iremediabilă că n'a găsit dreptatea și adevărul pentru cari a însetat rătăcind pe valurile omenirii ca un alt Olandez Rătăcitor. Ii dorim însănătoșirea și dispariția fără dânsul a vasului fantomă.

Scăpat la lumina zilei, din galeriile subpământene, cu lampa afumată în mâna sa vâjnoasă și trudită sub a cărei forță obscură vinele de piatră au cedat scrâșnind, minerul taie drum domol spre casă, și ramurile, clocotind de sevă, surpă pe fața lui de cărbune moi cascade de miresme.

Administrația *abecedarului* roagă pe domnii cari nu vor să facă abonament să nu uite să refuze primirea acestui număr.

Abonamente: 1 an 120 lei — Instituțiuni: 500 lei.
Redacția și Administrația: Emil Giurgiuca, Brad. Jud. Hunedoara.
Tiparul: Tipografia „Zarand”, Brad.